

BRESTOVĂȚ

Sediul consiliului local: Brestovăț nr. 20, telefon/fax 0256/231460;

Coordonate:

45°52'23" lat. N;

21°40'52" long. E;

Repere istorice:

-1440 - localitatea este atestată documentar cu numele **Brestowetz**, ca aparținând cetății Șoimoș;

-1583 - în Chizdia (Coșarii) se așază familii de români ardeleni;

-sec. al XVII-lea - așezarea Brestovăț este pustiită sub stăpânirea otomană;

-satul a fost botezat, se pare, **Aga**, după numele unui platou deluros aflat în vestul așezării și care se numește și azi... Aga;

-1717 - Chizdia (Coșarii) avea 16 case locuite;

-1717-1722 - Brestovățul este reîntemeiat pe actuala vatră, cu numele de **Prestovaz**;

-1723-1725 - sunt colonizate 106 familii de muntenegreni (sârbi), apoi alte 27 de familii,

-1797 - au loc primele colonizări cu populație maghiară și slovacă;

-1828 - sunt atrase noi familii de coloniști maghiari;

-1828 - satul **Lukarecz** este consemnat ca o localitate sârbească cu populație de religie ortodoxă;

-mijlocul sec. XIX - în satul Teș se așază familii de slovaci venite din nordul Ungariei, din părțile orașului Pozsonj (Bratislava);

-1870 - este înființat oficiul poștal din Brestovăț, la insistențele proprietarului domeniului, **Alexandru Ianicsary**;

-1921 - administrația românească impune satului Kisdia numele de Chizdia;

-1926 - se înființează corul mixt din Brestovăț, condus de preotul **Andrei B. Andraș**;

-1936 - Brestovățul avea 301 case, școală primară, cor mixt, oficiu poștal;

-1950 - preotul **Mihail Bosovici** scrie **Croni-ca** parohiei ortodoxe române din Chizdia;

-21.04.1950 se naște la Brestovăț **Ghe. Babeț**, poet în grai bănățean, pictor naiv;

6.10.1951- se naște la Coșarii (Chizdia) renumita solistă de muzică populară bănățeană **Elena Jurjescu** (căsătorită Todî);

-1961 - s-a construit clădirea școlii din Brestovăț (clasele I-VIII);

-2002 - comuna Brestovăț avea 818 locuitori;

-2009 - are loc la Coșarii prima ediție a Festivalului concurs de folclor "**Câte stele-s pe Banat**" și "Zilele culturii armâne";

-2010 - în satul Teș biserica baptistă organizează prima ediție a „Taberei creștine”;

-este asfaltat drumul Brestovăț-Coșarii;

- **Liubomir Stepanov și Nicolae Igna** publică lucrarea „**Chizdia-Coșarii - repere monogafice**”;

-2013 - sunt asfaltate toate străzile comunale din satul Brestovăț;

-8.09.2013 - formație folclorică din Brestovăț participă pentru prima dată la ruga din sat (instructori **Delia și Ovidiu Briscan**);

-a fost modernizat (asfaltat) drumul comunal Brestovăț-Coșarii;

-primăria este dotată cu un buldo-excavator pentru situații de urgență;

-este construită o grădiniță nouă (parter plus etaj) la Brestovăț;

Populația stabilă la 1 ianuarie 2012 - total

= 674 persoane, din care:

- masculin = 348 persoane

- feminin = 326 persoane

Numărul locuințelor la 1 ianuarie 2013 = 468

Sate componente = Brestovăț, Coșarii (fostă Chizdia -1440, Kis Gyal - „Gialu Mic”), Hodoș (1256), Lucareț (1471), Teș (1337);

Instituții școlare: Școala gimnazială: Brestovăț; Școală primară: Teș; Grădinița: Brestovăț;

Instituții sanitare: Dispensar medical: Brestovăț; Cabinet sanitar-veterinar: Brestovăț;

Instituții culturale: Cămine culturale: Brestovăț, Coșarii, Lucareț și Teș;

Baze sportive: Teren de sport în localitatea Teș;

Biserici: Ortodoxe române: Brestovăț (1927), Lucareț (1925), Coșarii (1840), Teș (1760) și Hodoș (1897); Ortodoxă sârbă: Lucareț (1779); Greco-catolică: Coșarii (1870); Romano-catolică: Brestovăț (1923);

Baptiste: Brestovăț (1995), Coșarii (1994), Teș (1997);

Ruga: Lucareț (Înălțarea Domnului); Teș (Rusalii); Brestovăț (8.09. - Sf. Maria Mică);

Coșarii (8.09. - Sf. Maria Mică); Hodoș (26 octombrie - Sf. Dumitru).

BRESTOVĂȚ

CTITORII AGORA

În jurul anului 1471, în Lucareț, alături de românii băștinași se așază sârbi refugiați din calea otomanilor. Colonizarea populației sârbești este sprijinită de regele Matei Corvin și de Pavel Chinezul. Către sfârșitul secolului al XVIII-lea, domeniul Lucareț este cumpărat de frații armâni **Agora**, originari din Macedonia. Aceștia sunt considerați, conform tradiției locale, dar și unei însemnări de pe o Evanghelie păstrată în biserică, ctitorii bisericii ortodoxe sârbe, cu hramul „Sfântul Gheorghe”. Aceasta a fost ridicată între anii

1790-1792 din bârne de stejar, având pereții tencuiți cu pământ, atât la exterior, cât și la interior. Peste pronaos se înalță un turn de lemn. La început, învelitoarea turnului a fost de șindrilă, apoi a fost înlocuită cu țiglă profilată (1945). E posibil ca atunci să fi fost acoperită și pictura care se presupune că împodobește bolta semicilindrică a naosului. În curtea bisericii se mai păstrează și azi o mică clopotniță separată.

ELENA JURJESCU TODI

S-a născut la 6 octombrie 1951, în satul Coșarii. Elevă la Liceul teoretic din Timișoara, este îndrumată spre muzică de profesorul **Marius Teicu**. Are apariții pe scenă cu ansamblurile „Banatul”, „Timișul”, „Semenicul” și Orchestra Populară Radio, lucrând cu dirijori ca George Vancu, Ion Odrobot, Gelu Stan sau Radu Voinescu. Intră prin concurs în Ansamblul profesionist de dansuri „Banatul” din Timișoara (septembrie 1973). Face primele înregistrări ca solistă vocală la Radio Timișoara (1973). Urmează înregistrări radio și discuri la RTV Liubliana (Slovenia - 1974), Radio București, „Electrecord” București etc. Efec-tuează numeroase turnee în Franța, Italia, Grecia, Austria, Germania, Cehoslovacia, URSS, Bulgaria, Ungaria, Basarabia etc. Obține Pre-miul special al Centrului de Creație al mișcării artistice din București - la Festivalul „Maria Tănase” - Craiova, 1973, Premiul „Ethnos”, Diploma de membru al Academiei Artelor Tradiționale din România - august 2000. A înregistrat peste 100 de cântece la Radio București, are numeroase discuri înregistrate la „Electrecord”, cinci compact discuri cu cântece vechi și noi. Între 1973 - 1981 are zeci și zeci de apariții la Televiziunea Română. Redactor la revista „Deșteptarea aromânilor” din București, redactor la Televiziunea „Europa Nova” (din 1995). Repertoriul Elenei Jurjescu cuprinde cântece culese de la sursa, din folclorul timișean: „În grădina lui Ion”, „Colo-n vale la cires”, „Ioane, Ioane”, melodii ridicate la un nivel deosebit datorită muzicalității glasului Elenei Jurjescu. Autenticitatea repertoriului artistei din Coșarii a determinat, de altfel, și cronicile elogioase pe care i le-a dedicat marele folclorist Hary Brauner (intemeietorul Institutului de Folclor din București și al orchestrei de muzică populară „Barbu Lăutaru” - 1946) în publicația „Cum crește iarba”. Din anul 2009, Elena Jurjescu Todi organizează în comuna natală Festivalul de folclor intitulat „Câte stele-s pe Banat”.

CHIZDIA

În anul 1965, regimul comunist a schimbat în județul Timiș numele unor localități care păreau autorităților că au anumite conotații triviale sau rasiste. Așa au ajuns așezările Omoru Mic și Omoru Mare din comuna Denta să fie rebotezate Rovinița Mare și Rovinița Mică. La fel, satul Jadani, aparținând de comuna Orțișoara, a devenit Cornești. Și tot atunci, vechea așezare Chizdia (Kisdia, toponim de origine maghiară (Kis Gya sau „satul mic”) a primit numele de Coșarii, așa cum se numește și azi în mod oficial. Mai mulți lo-calnici au încercat după 1990 să determine au-to-ritățile să accepte revenirea la vechiul nume (la anul 1440 satul se numea FelsőKizdia, la 1661 Kisdia, la 1924 Chizdia), dar acest lucru nu s-a întâmplat.

FOTODOCUMENT:

LUCAREȚ

Cariera de bazalt - noiembrie 2011

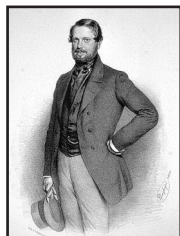
BRESTOVĂȚ

SINA, BARONUL AROMÂN

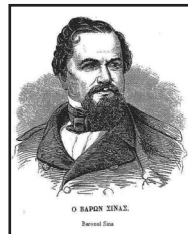
Familia baronilor aromâni Sina a făcut o carieră deosebită în Europa Centrală a secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea. Originară din Moscopole (Albania), familia Sina părăsește orașul după distrugerea acestuia de către otomani. Se stabilește mai întâi în Croația, apoi la Viena, unde se ocupă cu negoțul tutunului, bumbacului și al bunurilor alimentare.

Întemeietorul Casei Sina, **Simon** (născut la Moscopole în anul 1753, decedat la Viena în 1822, foto-stânga) dezvoltă afacerile familiei cu pricere și devine cea de-a doua putere financiară la Viena (după Banca Rothschild). Simion Sina era în relații cu **Ali Tebelin**, pașa din Ioanina, iar legenda spune că o parte din averea familiei Sina ar fi provenit din fondurile depuse de pașa în seifurile familiei Sina și abandonate în urma asasinării sale de către un ofițer francez (eveniment descris de scriitorul Alexandre Dumas în romanul „Contele de Monte Cristo”).

Mulțumită relațiilor strânse pe care le avea la Sankt Petersburg, Sina a fost depozitarul averilor aristocrației ruse - între care și cea a familiei Kiseleff - și a reprezentat timp de ani de zile o contraputere economică față de familia Rothschild, finanțând, între altele, propaganda țaristă în Balcani. Simon Sina a fost consul și ministru al Greciei la Viena, München și Berlin, membru al Camerei Magnaților din Ungaria, consilier intim austriac, Cavaler al Ordinului Coroanei de Fier cl. I, membru al Senatului, responsabil cu Academia Imperială de Științe. Sina a dăruit bani mulți statului grec, construind Academia din Atena și fiind considerat ca „everget” -binefăcător al Națiunii Elene- iar o stradă din Atena îi poartă astăzi numele. Printre construcțiile finanțate de Simon Sina se numără primul pod construit peste Dunăre la Budapesta, Institutul orbilor, Palatul Academiei Ungare de Științe, Conservatorul din Budapesta.

Faima fiului său Georg-Simon Sina (n. Viena 1782 - d. 1856) a fost la fel de mare (foto, stânga). A primit titluri de noblețe de la împăratul Francisc II în anul 1818, în urma cumpărării moșiilor de la Hodoș și Chizdia (Kizdia), devenind baron. Nepotul, Simon-George (1810-1876), a continuat opera tatălui și a bunicului său, mărinind averea familiei și reputația ei internațională.

Leac dă țânut mince (fragmente)

„Vreamea triecie, vriemea vine,
Da' nu-i binie pântru minie...”
Uica Niță tăt cânta
Când vegea că-mbătrânia.

Cinăr fiind, îți amincea
Cum pră tăt natu-ntrăba
Fără nișiu pic dă ho:
-”Mă! Voi știț cinie mi-s io?!”

Când obrazu-i s-o zbârșit,
Păr-un cap i s-o albit,
Spinarea s-o cocârjât
Și țoalili-i s-or lărjit.

(Acu, vedz, i-o măi rămas-
Dzâcând c-un fârtai dă glas-
Parică ar îmbla în vis:
-”Da'...io, oare, șinie mi-s?!”

Gheorghe Babeț

...Așa că, tare grăbit,
La păică o buit:
Când pră clanță o-aspăsat
Baș dă tăce s-o zuitat:

-”Po' dî șie să mă bag io aiși
În cap gol, fără opinși?!”
Aiși dzâșie: FĂRMĂCIE
Iar mie-m trăb-o răchie.

PATRIMONIU:

MONUMENTUL DIN

CURTEA MITROPOLIEI

Biserica de lemn din satul Hodoș cu hramul „Sfântul Dumitru” este datată de o inscripție aflată pe iconostas din anul 1774, însă pe icoana împărătească se găsește inscripționat anul 1762. Micul lăcaș de cult a fost construit din bârne cioplite din lemn de stejar lipite cu pământ, cu învelitoare din șindriță. Biserica a intrat pe lista monumentelor istorice din județul Timiș după ce în anul 1968 a fost mutată de la Hodoș la Timișoara, în curtea Mitropoliei Banatului de pe Bulevardul C.D. Loga, numărul 7.

